

Zvestoba lastni kulturi

V soboto, 10. novembra je bil v dvorani Holzlegi v Winterthuru jubilejni 10. občni zbor Slovenskega društva »PLANIKA«, s čimer so naši delavci, člani društva, upravni odbor, skupaj s predstavniki domovine, predstavniki drugih društev v Švici ter predstavniki mesta Winterthur, proslavili to lepo in za podobne organizacije naših delavcev v tujini kar visoko obletnico.

S proslavo so se zaključile tudi letošnje aktivnosti in prireditve, ki so bile vse v znaku tega jubileja. Po uvodu in poročilu predsednika društva Alojza Špura, ki se je članstvu in vsem aktivistom zahvalil za njihovo požrtvovalnost in vztrajnost, ki je bila potrebna, da je društvo prebrodilo najtežje čase, ki imajo lahko v Švici še posebno poudarjen ton, so čestitali društvu tudi predstavniki drugih slovenskih društev, ki so poudarili vodilno vlogo tega društva med društvi slovenskih zdomcev v Švici, predvsem v zadnjem času.

Društvo Planika je prek svojih sekcij oblik del, športnih, kulturnih, rekreativnih pa tudi zabavnih in manifestativnih, pridobilo v Švici ugled, ki pomeni tudi za švicarske razmere nekaj posebnega in ob katerem imajo Slovenci v Švici tudi vnaprej zagotovljen ugled kot nacionalna in kulturna celo-

ta. Slovenci v Švici so tako uspeli ohraniti svoj nacionalni ponos in kot je dejal glavni urednik osrednjega časopisa v Winterthuru Traugott Biedermann: »...Vi dokazujete, da človek svoje identitete, kljub težjim razmeram in v tujem okolju, ne sme preprosto odvreči, temveč mora svoj jezik in kulturo vztrajno gojiti tudi na tujih tleh.«

Še posebej je ob veliki obletnici čestital sekretar OK SZDL Ljubljana Center Janko Rednak vsem prejšnjim in sedanjim aktivistom in članom društva za požrtvovalno delo in velike uspehe. Zahvalil se je tudi za priznanje, ki ga je OK SZDL Ljubljana Center prejela in ga še posebej sprejela za uspešno sodelovanje z društvom ob tej obletnici. V svoji čestitki je še posebej poudaril, da si bo domovina še tudi vnaprej prizadevala za najtesnejše povezovanje, sodelovanje ter po-

moč pri izvajanju programa slovenskega društva, da pa bo pri tem potrebno preiti na nove in drugačne metode sodelovanja, ki jih narekujejo spremenjeni družbenoekonomski pogoji v domovini, ki pa morajo hkrati roditi večje uspehe, predvsem pa preiti v novo kvaliteto.

Po izmenjavi simboličnih priznanj in daril je predsednik društva povabil vse prisotne na osrednjo slovensko proslavo ob dnevu republike v Švici 17. novembra v Zürichu.

Sekretar OK SZDL Ljubljana Center Janko Rednak čestita udeležencem občnega zbora

Deset let slovenskega društva v Švici

Letos je 27. oktobra minilo 10 let, ko so se v švicarskem Winterthuru, v restavraciji, katera lastnik je naš rojak Franc Jakl, sestali na ustanovnem občnem zboru novega slovenskega društva delavci, ki so na začasnem delu v tem kraju oziroma v njegovi okolici. Slovenski klub je imel tedaj naziv »Kegljaški klub slovenskega planinskega društva Triglav Winterthur«. Bil je samostojna organizacija, ki je nastala iz takrat edinega slovenskega društva, ki je združevalo slovenske delavce v Švici, t. j. slovenskega planinskega društva »Triglav«. Klub je sprva štel 25 članov in ga je vodil Marko Urbas. V upravnem odboru so bili Alojz Špur, Tone Jančar, Tone Romih, Alojz Podgornik, Ivan Bernik in Franc Pečovnik.

Leta 1976 je klub podpisal dogovor o trajnem sodelovanju z Občinsko konferenco SZDL Ljubljana Center in prek njenega Koordinacijskega odbora za vprašanja delavcev na začasnem delu v tujini je pričel akcijo za razširitev dejavnosti, pridobivanje članstva in preimenovanja v Slovensko društvo »Planika«. Po podpisu dogovora o sodelovanju, ki sta mu prisostvovala tudi takratni podpredsednik občinske konference SZDL Jože Baloh in predsednik koordinacijskega odbora Dušan Kompore, je bil v oktobru leta 1977 klub dokončno preime-

novan v SD »Planika« Winterthur. Od takrat dalje teče zelo plodno sodelovanje med domovino in društvom Planika, kakor tudi uspešno delovanje društva samega.

Slovensko društvo Planika je v vseh desetih letih razvilo svoje aktivnosti na vseh področjih življenja in dela naših delavcev na začasnem delu v Švici ter tvorno sodelovalo s prvoustanovljenim društvom »Triglav« in leto dni kasneje ustanovljenim Slovenskim društvom »Soča« v Schaffhausenu ter leta 1981 ustanovljenim društvom »Slovenija« v Rütyju. Velika zasluga za uspešno delovanje, sodelovanje in krepitev povezovanja z domovino gre prav tako društvu Triglav, ki je bil zametek organiziranega delovanja Slovencev v Švici, kot tudi društvu »Planika«. S svojim delom je Slovensko društvo »Planika« razširilo meje običajnega in rutinskega povezovanja ter stikov z domačo zemljo, saj je s sedanjimi okviri organiziranosti, neizmernemu ter predanemu delu vsega članstva, ki ga je sedaj krepko čez sto, prav gotovo veliko prispevalo tudi k boljšemu položaju naših delavcev na začasnem delu v Švici, s svojim zglednim odnosom pa tudi h krepitvi ugleda ožje in širše domovine v tej deželi, kakor tudi v Evropi.

Uspešen tehnični zbor

V soboto, 20. oktobra je bil v vojašnici Bratstva in enotnosti v Ljubljani tehnični zbor za rezervne vojaške starešine občine Ljubljana Center. Pred ogledom orožja in drugih sredstev za protiletalsko obrambo je poveljnik vojašnice razložil razvoj sodobnih sredstev protiletalske obrambe. Na vežbališču vojašnice so si RVS ogledali posamezna orožja, starešine pa so obrazložili njihovo uporabo in bojne karakteristike. Vojniki so nato prikazali svojo usposobljenost v ravnanju s tem orožjem. Na koncu ogleda so prikazali še praktično vajo z uporabo orožja ob naletu aviona, kar je bilo za vse prisotne, posebej pa še za člane obrambnih krožkov iz osnovnih šol Prežihov Voranc, dr. Jože Potrč in Majda Vrhovnik nadvse zanimivo. 1. H.

Zaščita in uporaba zemlje

Skoraj vsa povojna leta smo bolj ali manj zapostavljali kmetijstvo v prid razvoja industrije in s tem hote ali ne hote slabili naravni človekov občutek navezanosti na zemljo. Industrializacija dežele je terjala davek, požrla je velike površine najboljše kmetijske zemlje. Na ravninah smo poceni gradili; gradbeni material je bil pri roki in cena zemlje je bila skoraj brez vrednosti in zasebna. Površine zemlje, potrebne za gradnjo tovarn, so bile pravzaprav malenkostne v primerjavi s potrebami za stanovanje delavcev in za vse tisto, kar spremlja sodobno naselje.

Številna ekonomska, socialna in ekološka razvojna neskladja so nas privedla v sedanjo gospodarsko in družbeno krizo. Za rešitev iz težav se sedaj zatekamo v številne zakonske namesto v ekonomske rešitve. Dobil smo tudi interventni zakon za zaščito zemlje, ki je primerna za pridelovanje hrane. Vseposvobod je čutiti odpor pri uresničevanju zakona. Vsi vprek dokazujemo, da bodo šli vsi naši razvojni načrti v nič, če ne bomo gradili načrtovano in če se ne bomo tako obnašali kot doslej. Številne intervencije v republiški skupščini in v političnih institucijah najvišje ravni kažejo, da zemlja v naših glavah še naprej nima veliko vrednosti. Nočemo vedeti, da je zemlja proizvodno sredstvo, ki so jo narava, čas in človek v skupnem sožitju ustvarjali milijone let. Nočemo pomisliti, da zemljo lahko v trenutku uničimo za vse čase. Potrebe človeštva po hrani pa so iz leta v leto večje.

Občina Ljubljana Center je po površini daleč najmanjša občina na Slovenskem, saj meri komaj 506 hektarov. Čeprav je občina skromna po površini, je tudi tu uporaba prostora bogataška, zelo nenačrtna in neracionalna. Leta 1961 je v občini živel 43.484 prebivalcev, danes pa le še 32.285. Resnica je, da smo po neki nepopolni evidenci spremenili okrog 1800 stanovanj v pisarniške prostore. Marsikatero stanovanjsko hišo smo porušili, da smo dobili prostor za mogočne poslovne stavbe. Nekoč in še kako desetletje po osvoboditvi smo zazidali marsikatero škrbino med hišami; pa tudi kaka majhna stanovanjska hiša se je umaknila veliki. Gradili smo tam, kjer so bili v bližini voda, kanalizacija, plin in elektrika.

Potem smo začeli »poceni« graditi na malovredni zemlji – tako smo jo ocenili – na velikih gradbiščih: Savsko naselje, Štepanjsko, Jarško, Koseze, Pri ruskem carju in tako naprej. Povsod smo gradili različne komunalne vode v dolžino in širjavo in danes imamo po mnenju vodarjev tako razširjeno primarno komunalno mrežo, da bi lahko zgradili stanovanjske hiše za milijonsko mesto, ne da bi dodali eno samo cev za vodo ali kanalizacijo. Za vzdrževanje tolikšne komunalne mreže bodo računali šele prišli, takrat pa »poceni« stanovanja ne bodo več poceni. To čutimo zopet predvsem v Centru, ko je bila ob obnovi cestne površine potrebna tudi obnova dotrajanih komunalnih vodov na Resljevi, Čopovi, Nazorjevi, Gosposvetski in še kje. Zahtevala

je veliko več denarja kot nova; šlo pa je pri vsaki cesti samo za skromne stotine metrov.

V občini Ljubljana Center je še veliko škrbin; nekatere so celo od potresa 1895 dalje. Še več je možnosti za nadzidave in obilo hiš (pa ne v starem mestnem jedru) je, ki kar kličejo po rušenju. V njih so stanovanja VI. in VII. kategorije; provizorična skladišča, napolnjena z malo vrednim materialom in zapuščene kleti. Kar naprej je slišati ugovore, da je v Centru že itak preveč prebivalcev in da je hrupno in je umazan zrak. Vendar, če povprašate prebivalce stanovanjskih blokov na Ambroževem trgu, ki je najbolj gost naseljena površina v Ljubljani, vam bodo povedali, da je tamkaj prijetno stanovati. Kar z lučjo bi morali iskati krajana v Centru, ki bi se rad brez prostorske ali druge nuje odselil v drugo občino našega mesta.

O tem, da so mnoga stanovanja v naši občini skromno zasedena, ne kaže pisati; dokler ne bodo stanarine ekonomske, ne bomo pripravljene skladno z rastjo in upadanjem števila članov družine seliti se v večje ali umikati v manjše stanovanje. Z našim obnašanjem pri gospodarjenju z družbenim stanovanjskim fondom ustvarjamo hudo materialno breme bodočim generacijam – za čas, ko bodo prevzele v upravljanje žalostno vzdrževane stanovanjske hiše.

Tudi tovarne bodo morale začeti čistiti svoja dvorišča razne navlake in podirati zatohle stavbe, na njihovih temeljih pa zgraditi nove zgrad-

be in ustvarjati tako urejena proizvodna delovna mesta: svetla, zračna, snažna, malo hrupna in varna, kot so tista v pisarnah.

Pred leti so nam kmetijci dokazovali, da je v okolici Ljubljane nesmiselno pridelovati hrano, rediti živino in varovati drobnico. Poceni kupljeno in nacionalizirano zemljo so z rento vred tudi pirodajali brez rdečice na licu prvemu kupcu. Danes nam dokazujejo nasprotno, pa čeprav ima vsak hektar obdelovalne zemlje svoj traktor z vsemi priključki vred; da bi pa združevali zemljo in imeli strojne skupnosti ter sodobno kmetovali, to pa še ni dobro sprejeto v naših glavah, kjer je še vedno prostor samo za romantično kmetijstvo.

In kakšna naj bi bila cena zemlje v prihodnje? Kaj je pravilno ovrednotena zemlja? Najbrž bi morala veljati najmanj toliko, kot je vrednost letine v zrnu, krompirju ali v drugem pridelku, na primer v stotih ali še več letih na določeni zemlji. Potem pa bomo videli, da je zemlja na barju in na ledinah pa v rovtah poceni in edino primerna za pozidavo. In še zelo racionalno bomo začeli graditi; tudi za blokovno gradnjo stanovanj se bomo raje odločali, kot pa za individualno hišo. Šele ko bodo vse stvari, materialne in duhovne, okoli nas dobile pravo vrednost, bomo začeli pametno in dolgoročno gospodariti. In takrat bomo s pravilno priznanimi duhovnimi in materialnimi vrednotami v ljudeh in med njimi resnično bogati ljudje.

ALBIN VENČUST